

Kadınları kan bağışına özendirmek önemli!

thi – Ülkemizdeki en önemli sağlık sorunlarından birisi, ihtiyaç halinde kan ve kan ürünlerinin bulunamayışı ve gönüllü kan bağışındaki yetersizliktir. KTÜ Farabi Hastanesi Kan Bankası Sorumlusu Prof. Dr. Mustafa YILMAZ,

konuyla ilgili önemli açıklamalarda bulundu:

“Tıp alanında birçok gelişme yaşanmasına rağmen tek kaynağı insan olan kanın yerini alabilecek herhangi bir madde tam olarak bulunamamıştır. Toplumların demografik, kültürel, sosyolojik ve ekonomik açıdan farklılıkları, kan bağışında etkili olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde gönüllü kan bağış oranı, ülke nüfusunun % 5'ine kadar ulaşırken bu rakam ülkemizde 2018 verilerine göre 1 milyon 976 bin 782 kan bağışçısı ile yaklaşık %2.3'tür.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından tanımlanan kan bağışçıları 3 gruptur. Bunlar;

- Gönüllü bağışçılar (gönüllü olarak kan verenler)
- Replasman bağışçılar (aile ya da arkadaş grubu içinden kan verenler)
- Ticari bağışçılar (para karşılığı kan verenler)

Ticari bağışçılar; para ya da maddi çıkar karşılığında bağışta bulunurlar ve bu kategori, en riskli bağışçı grubunu oluşturmaktadır. Ülkemizde en yaygın görülen kan bağış grubunu, replasman bağış yöntemini kullananlar oluşturmaktadır. Gönüllü bağışçılar ise tamamen kendi isteği ile ve herhangi bir çıkar karşılığı olmaksızın hücresel kan bileşenlerini ve plazmasını bağışlayan kişilerdir. Bu

kişilerde, diğer insanlara yardımcı olma duygusu gelişmiştir. Bir başka deyişle bu kişilerin yaptığı fedakârlık olarak değerlendirilebilir.

Ülkemizde Ulusal Güvenli Kan Temini Programı'nın başladığı 2005 yılında, 1 milyon 600 bin ünite kanın 342.146'sı Kızılay tarafından toplanmıştır. 2008 yılında, 1 milyon 800 bin ünite kanın 654.000 ünitesi, 2018 yılında ise 3.005.641 ünite olarak gerçekleşen ülke kan ihtiyacının %86'sı olan 2.571.482 ünitesi, Türk Kızılay tarafından karşılamıştır. Artan bu bağış sayıları ile paralel olarak düzenli kan bağışçıları da önemli oranda artış göstermiş ve 2018 yılında yapılmış olan kan bağışları, %57 oranında düzenli kan bağışçılarından sağlanmıştır. Kan bağışçısı seçilirken herhangi ciddi bir hastalığı ve enfeksiyonu olmayan uygun yaş sınırları içindeki gönüllülerden kan alınması, tüm dünyada kabul gören bir kuraldır. Genel hatları ile enfeksiyon, madde ve ilaç bağımlılığı ve kronik hastalıklar gibi durumları içeren kalıcı ve geçici ret nedenlerinin de yer aldığı ülkemizde düzenlenen Ulusal Kan ve Kan Bileşenleri Hazırlama, Kullanım ve Kalite Güvencesi Rehberi ile belirlenen kan bağışçısı olmak için aranan temel özellikler ise şu şekildedir:

1- 18 ile 65 yaş arasında olanlar kan bağışlayabilir. Daha önce kan bağışı yapmamış olanlar, 60 yaşına kadar kan bağışı yapabilirler.

2- Nabız, düzenli ve dakikada 50 ile 100 arasında olmalıdır.

3- Kan basıncı pek çok etkene bağlı olarak değişmekle birlikte esasen sistolik basınç (büyük tansiyon) en az 90 mmHg, en çok 180 mmHg ve diastolik basınç (küçük tansiyon) en az 60 mmHg, en çok 100 mmHg olmalıdır.

4- Hemoglobin değerleri kadınlarda en az 12,5 g/dL, en çok 16,5 g/dL; erkeklerde en az 13,5 g/dL, en çok 18 g/dL olmalıdır.

- 5- Kadınlar 1 yıl içerisinde en fazla 3; erkekler ise en fazla 4 kez tam kan bağışında bulunabilir.
- 6- Kan bağışçısının vücut ağırlığı en az 50 kg olmalıdır.
- 7- Kan bağışçısının vücut sıcaklığı 37,5 °C'nin üstünde olmamalıdır."

Prof. Dr. Mustafa YILMAZ sözlerini şöyle sürdürdü: "Türk Kızılay, 2015 yılında Güvenli Kan Temini Projesi'ni faaliyete geçirdi. Bu proje ile bağışçı kazanım programları, bireysel ve kurumsal olarak düzenlendi. Bireysel Bağışçı Kazanım Programı'nda, bağışçıların kayıtları incelenerek kan ürünleri gerektiğinde ilgili kişiler ile mesaj, telefon, e-posta bilgileri üzerinden iletişim kurulmaktadır. Kurumsal Bağışçı Kazanım Programı'nda ise kurumla iletişime geçilerek gerekli eğitimler verilip düzenli ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Ancak dünyada olduğu gibi ülkemizde de kan ürünü ihtiyaç olasılığı yüksek olan yaşlı nüfusun giderek artması, buna karşın donör olma olasılığı olan genç nüfusun giderek azalması nedeniyle mevcut programlarla günümüzde dahi ihtiyaç karşılanamamakta ve mevcut şartlar problemin giderek büyüebileceğini göstermektedir. Bazen hastanemizde bile hastalarımıza kan bulmak noktasında sıkıntı yaşanabilmekte, Kızılay'ın kan temininde sıkıntı yaşamaması, bizim gibi 3. basamak hastaneleri sıkıntıya sokabilmektedir.

Dolayısıyla yeni Donör Kazanım Programları geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında ülkemiz açısından kadınların donör olma eğilimlerinin düşük olması, kan ihtiyacını karşılama sürecinde bir diğer kısıtlılıktır. Gelişmiş ülkelerde kadınların, tüm donörler içerisindeki oranı %40-50 civarlarında iken bölgemizde bu oran %17.5 civarındadır. Bu veriden de anlaşıldığı üzere tüm topluma yönelik Donör Kazanım Programları hazırlanmasının yanı sıra kan değerleri uygun olan kadınların donör olma eğilimlerinin artırılmasına özel önem verilmesi gerekir."